

Zdeněk Miklas - sadař Bílé Karpaty

MZe (opět) změnilo podmínky výplaty dotací. A to uprostřed trvání **pětileté smlouvy a se zpětnou platností**. Tentokrát byli postiženi sadaři. Důvod stažení dotací? Podle MZe došlo k jejich zneužívání. Sadaři se však brání: na vágnost podmínek dotace a možnost jejího zneužití upozorňovali ještě dříve, než dotační titul MZe vydalo. **CHKO, MŽP a neziskové organizace mimo jiné upozorňovali, že v EAFRDu vůbec velmi vágně definováno, co MZe považuje za sad.**

Komentář [B1]: Velmi vágne

Této mezery v pravidlech skutečně využilo několik spekulantů a přihlásili k dotacím na sady pozemky, na které narychlo vysázeli několik desítek stromů. MZe tentokrát zareagovalo velmi razantně: dotace na sady zastavilo. A to se zpětnou platností. I pro sadaře, kteří údržbě krajiny a péči životaschopné ovocné stromy věnovali v posledních letech tisíce hodin svého času a práce. Zemědělci se brání: tato změna podmínek uvnitř trvání smlouvy proběhla ze strany MZe bez žádného připomínkového řízení a především bez souhlasu Evropské komise. MZe jim odpovědělo, že postupovalo v souladu s platnými předpisy.

Sadaři se s touto odpovědí nespokojili a prostřednictvím senátora Štětiny odeslali na Legislativní radu vlády interpelaci. Jeho odbor kompatibility vydal prohlášení, že MZe skutečně obešlo Komisi.

Sadaři rovněž upozorňují na to, že k daleko masivnějšímu zneužívání dotací dochází na ploše téměř 400 tisíc hektarů travních **porostů**, na které Mze ročně vyplatí ročně stovky milionů korun. Na tyto podněty však MZe **nereaguje**.

Komentář [B2]: V EZ zdůraznit to i v případě těch sadů

Komentář [B3]: Co napsat, že tady to už ministerstvu nevadí

Rozhovor:

I. Historie sadu:

1. Kdy jste začal ?

Původně jsem jako zemědělec začínal s CHKO, **pracoval** na vědeckém projektu údržby krajiny tady u Valašských Klobouků na jižním Valašsku. Naši předkové na svažitých pozemcích sázeli ovocné stromy. Jsou to převážně extenzivní sady z **vysokokmenů** a polokmenů na terasách a skeletovité půdě, kde z matiční horniny vystupuje obnažený pískovec. Jiný druh zemědělství než sady v tomto typu krajiny není možné provozovat. Od roku 2003 jsem tyto pozemky od obce začal pronajímat, dnes mám ve pěti

Komentář [B4]: Jako zemědělec SCHKO, potom jsem se podílel na některých výzkumných úkolech

Komentář [B5]: Vysokokmenů

katastrech dohromady 33 hektarů – z toho 20 sady a zbytek travní porosty.

2. Jak dlouho trvalo, než jste dal sady dohromady?

Od roku 1990 do roku 2003 v sadech nikdo nehospodařil. Když jsem začínal, tak hlohy a šípky byly vyšší než odumírající ovocné stromy. Přišel jsem večer z práce, vzal pilu a do setmění jsem řezal. Pomáhali mi známí, rodina, byla to nepředstavitelná práce. Loni, po 6 letech práce se dá říci, že už tady není místo, které by nevypadalo jako sad.

3. Co to znamená ekologický sad? Co musíte a co nesmíte?

Ekosadař nesmí používat biocidy, jen prostředky na ošetření stromků uvedené v seznamu povolených přípravků většinou na bázi olejů a biologické formy ochrany před cizopasnými a škůdci. Na rozdíl od integrovaného a konvenčního sadu, kde používají 10 až 12 dávek chemické ochrany proti škůdcům ročně, nesmíme používat chemické prostředky. Je to hodně práce navíc: máme omezené možnosti ochrany stromů, které začínají na lepových pásech, na přípravě pozemků, po budování úkrytů pro živočichy, které likvidují škůdce: ještěřkovníky, ptačí budky.. V úrodě jste plně závislí na tom, jak si s příroda poradí s nepříznivými vlivy.

Komentář [B6]: Povolených přípravků, většinou...

Zavlažování stromků po výsadbě a napájení ovcí provádíme ručně – nosíme kanistry ze studen. V sadech chováme ovce – je to

zde nejefektivnější způsob údržby krajiny. Po provedené pastvě ještě odstraňujeme nedospasky po odtraněném náletu.

Komentář [B7]: Po provedené pastvě ještě odstraňují nedopasky, které jsou tvořeny i pařezovými výmladky po odstraněném náletu.

4. Měl jste nějaký výnos?

Letos poprvé jsem prodal bio jablka do moštárny v Hostětíně. Sklidil jsem asi 20 tun – mohlo to být i lepší. Dostal jsem 4 Kč za kilo, celkem jsem fakturoval 78 tisíc. Za nasbírání jsem ale platil brigádníkům 2 Kč, pět víkendů jsem měl nastartovaný traktor, kterým jsem ke kontejneru svázel pytle s jablky a ručně je tam sypal – v jakémkoli počastí. Kolik bylo nakonec zisku nevím, měl jsem ale radost, že si naši mladí hasiči koupili nové prilby do soutěže a další, co mi přes rok pomáhali v sadě, si domů odnesli – vedle třeba vyčinené kůže z ovce – jablka.

Komentář [B8]: Za kilogram

Komentář [B9]: A u ovcí si domů mohli přinést i nějakou korunu

3. Kolik sadařů v Malých Karpatech existuje a jak se užíví?

Komentář [B10]: Bílých !!!

Existuje zde sdružení Bílých Karpaty, je to ekologické vzdělávací centrum, mají velkou moštovnu a zpracovávají jablka všem sadařům v okolí. To před několika lety dělalo osvětovou kampaň mezi drobnými vlastníky půdy, aby vstoupili do režimu EZ a byli tak dodavateli jablek pro moštárnu. Kromě nich zde jsou dědové, každý má tak půl hektaru. Ty obcházel právě mladí lidé z centra s letáčky, aby sady udržovali.

Komentář [B11]: To před lety dělalo osvětovou kampaň mezi drobnými vlastníky půdy, aby vstoupili do režimu EZ a mohlo pak být dodavateli suroviny do moštárny

4. Dostal jste na obnovu sadu podporu od státu?

Dostal jsem 20 tisíc na hektar za vyčištění náletu. Koupil jsem si ojetou motorovou sekačku za 18 tisíc a 7 lišt a s nimi jsem sady čistil - výmladky i nedopasky. Každé dvě hodiny jsem zastavoval a měnil kola, které byly propíchané od hlohu a nebo lištu, protože v trávě pařízek nevidíte. V roce 2004 jsem pozemky přihlásil do Horizontální program rozvoje venkova a ten nabízel za sady okolo 12 tisíc za hektar. Hned v roce 2005 jsem o tyto dotace přišel. Celkem o 148 tisíc.

Komentář [B12]: výmladky

5. Kde jste udělal chybu?

Já nikde. K údržbě sadů se u nás vždy používaly ovce. Pravidla MZe zněla, že můžeme mít zatížení zvířaty od 0,2 do 1,5 dobytčí jednotky (přibližně krávy) na hektar zemědělské půdy. V roce 2005 toto pravidlo MZe změnilo ze zemědělské půdy na travní porost. Jenže já měl sad. A tak jsem o dotace přišel. A to nejen na sady v režimu EZ, ale i za TTP v EZ. Přitom v oficiálních materiálech MZe k tomu roku bylo jasně uvedeno, že povolený počet zvířat se vztahuje na hektar zemědělské půdy. V dodatečně změněných podmínkách, které ale na zemědělských (regionálních) agenturách k dispozici nebyly, to však bylo změněno na travní porost. V roce 2006 už to tam zase nebylo.

Komentář [B13]: a to nejen na sady v režimu EZ, ale i TTP v ekol. Zem.

6. Odvolával jste se proti chybě v pravidlech?

Odvolával. Ze regionálního pracoviště zemědělské platební agentury v Olomouci mi přišel dopis, že jsem nedodržel pravidla. Napsal jsem dovolání, tehdy ministryni Vicenové, a ta v podstatě překloupila stanovisko Olomouce. Nedostal jsem nic. Poukazovali jsme

Komentář [B14]: S platební agentury, což je Státní zemědělský intervenční fond, regionální pracoviště Olomouc

na přílišnou tvrdost v postupu - chováme ovce a i kdyby mi platební agentura na 35 hektarech nepočítala sady, tak jsem překročil na 20 ha půdy v přepočtu o 2 jehňata, fakticky jsem žádnou škodu nezpůsobil. Také jsme se odvolávali na to, že podepisujeme vlastně bianco smlouvy. Zemědělské agentury, kde smlouvy uzavíráme, nemají k dispozici seznam závazků, které na sebe bereme a navíc tyto závazky se každý rok mění. Existují jen povinnosti z naší strany.

Komentář [B15]: 20 ha zemědělské půdy

7. Sadařům byly od roku 2007 zdvojnásobeny dotace. Jak k tomu došlo?

Z původních 12 tisíc na 24. Tak to zpočítalo ÚZPI - výzkumný ústav který zpracovává podklady pro MZe. Nadhodnocené to není, ta práce v sadech tomu odpovídá. Problém ale byl, že pravidla co to je sad od začátku nebyla stanovena. Nikde v Programu rozvoje venkova nebyla specifikace o tom, co je vlastně sad. Jen v prováděcí metodické příručce k evidování zemědělských pozemků do ELPIsu. To je těch 50 stromů na hektar. Jak to vzniklo?

Tady okolo hranic se Slovenskem rostly na svazích ovocné stromy v počtu okolo 150 - 200 kmenů na hektar. Majitelé těchto stromů pobírali platbu na plochu v ceně 3000 Kč na hektar travního porostu a stromy jim a platebním agenturám vlastně překážely, tak se začaly ve velkém kácet. Zde v CHKO totiž za travní porosty můžete v ideálním případě při kombinaci dotačních titulů pobrat na hektar trávy až 12 tisíc a když vám na něm nic neroste, tak s ním máte samozřejmě daleko méně práce, než se točit kolik stromů. A dotace se chybně počítají z výnosu, ačkoli mají také sloužit údržbě krajiny a multifunkčnímu zemědělství. Ti co měli více práce brali méně peněz a začali kácet. Lidé z ochrannářských organizací na to začali poukazovat, že zemědělské dotace způsobují ničení krajiny a stromů. A zřejmě právě kvůli této díře v pravidlech MZe určilo sazbu, podle které sad začíná na 50 stromech na hektaru. Vykrylo tak jeden nedostatek, ale další, ještě závažnější, nastartovalo.

Komentář [B16]: 100-150 stromů na ha

Komentář [B17]: V ideálním případě při té nejlepší kombinaci dotačních titulů

8. A co ostatní stromy v krajině? Na ty se také vztahují dotace?

To není došetřeno dodnes. Jakmile máte na louce dub, už vám v ELPIsu dělají kolem něho tzv. "díru" a máte dotační újmu. Program rozvoje venkova má budovat přírodě blízké a šetrné zemědělství - jenže úředníci, kteří nám v této práci mají pomáhat, nás nutí to dělat přesně naopak:

místo aby podpořili diverzitu krajinnou a druhovou, tak ji špatně nastavenými programy likvidují.

Komentář [B18]: Špatně nastavenými pravidly spíše

Existují i jiné paradoxy - např. I když hospodaříte v nejcennější části CHKO, tak máte ještě nižší dotační sazbu. Hlavním přínosem dotačního titule je, že nehnojíte a to je ekonomicky ohodnoceno částkou 2 800 Kč za hektar. Ale v CHKO je hnojit zakázáno, přitom práce s údržbou půdy je tam složitější. Nicméně vy přijdete o 2 800 Kč na hektar, které dostanou ti, kteří hospodaří v obecné krajině CHKO. A těchto chyb jsou desítky. Špatně nastavená kontrolní pravidla pro eko sady jsou jen jednou z nich. Dotace určují lobbystické skupiny, ne odborníci.

Komentář [B19]: Nejcennější části

Komentář [B20]: A to je ekonomicky ohodnoceno na 2800/ha

8. v únoru MZe rozhodlo, že dotace na sady zruší. Bylo to velmi paušální rozhodnutí. Co mu předcházelo?

Přesně jak jsme předpovídali, díry v pravidlech začali zneužívat spekulanti. Vysázeli například ve dvou řadách 50 stromků tak, aby jim nebránili v mulčování trávy, které je v sadech dovoleno, a tento hektar přihlásili jako sad. Z nás, kdo jsme ekologické sady začali u nás budovat - spolek tradice bílých karpát, to nikdo neudělal.

MZe zareagovalo tak, že vyhlásilo nová pravidla: v únorové novelizaci dali přímo do textu že nezávisle na charakteristice ELPISu, za sad se považuje 200 kusů jaderovin, 150 kusů peckovin. To je z odborného hlediska neprofesionálně neodborně připravené a například pro náš region Bílých Karpat pro sady, které jsou spolu s pastvinářstvím jedinou možnou a tradiční formou zemědělství, zcela likvidační. Tady těch 150 či 200 stromků na hektar není možné zasázat, přírodní podmínky tomu neodpovídají, a přitom historicky tady sady všude byly a jsou. Je to neodborný nesmysl. Navíc je to nefér - zásahy do podmínek se zpětnou účinností a platností.

Komentář [B21]: 200 ks !!!!

Komentář [B22]: 150 či 200

Když to prosáklo přes zemědělskou veřejnost, že se dotace na sady budou rušit, nechtěl jsem to věřit: z [www. Stránek](#) na internetu jsem si vytáhl vládní předmětné nařízení, která šla zrovna do vlády a tam jsem se dočetl, že z původně kalkulovaných cca 24 tisíc na hektar dostanu v lepším případě 3 tisíce na hektar a nebo také nic. Pro naši rodinu je to propad o 250 tisíc.

Komentář [B23]: předmětné

10. Co pro vás toto rozhodnutí znamená?

Hodně. Počítal jsem s těmi penězi a s tím, že budu zemědělec. Manželku jsem upsal coby mladého začínajícího zemědělce a koupil techniku: Horskou sekačku za 2 miliony na splátky.

A když jsem se rozhodoval tak jsem počítal že MZe dodrží podmínky, které samo stanovilo a tudíž budu mít příjem takový , abych zaplatil leasingové splátky.

Navíc okamžitě vznikly nové problémy: Dědáčkové, kteří nedostávali dotace za 50 stromků protože jich měli moc a teď nedostanou protože jich mají málo. Navíc ten, kdo v sadech začal pracovat po roce 2003, nedostane také dotace. Je zde půda, kterou MZe neumí zařadit ani pod sad ani pod pastvinu.

Komentář [B24]: zmatečné

V čem vidíte chybu? Příčinu, proč ke změně pravidel došlo ?

V čem byla chyba? Vágní stanovení podmínek na založení sadu, kterému šlo předejít pečlivější přípravou. Nejlepší obrana by byly kontroly SZIFu , platební agentury MZe. V případě nově zakládaných sadů i těch stávajících. Z leteckých snímků zemědělské půdy, které jsou k dispozici v ELPIsu, můžete počítat stromy. Jestli uvidím na leteckém snímku plochu, na které nerozeznám o co se jedná, tak pozastavím platbu nebo se jdu osobně podívat co se na tom místě děje. A jestli SZIF nemá tolik odborníků aby poznala, zda je něco podvodné a má to sloužit k hospodaření, pak proč trestá ty, kteří to myslí vážně a upřímně?

Co vám na změnu pravidel v dotaci řekl váš právní zástupce?

1. Že MZe a jeho prováděcí organizace to neměly právo udělat.
2. Že schválili změnu bez vyjádření Evropské komise. Je to natolik závažné rozhodnutí, že mělo jít přes Evropskou komisi ke schválení

Navíc byl překvapený samotnou žádostí o dotace: je to vágně formulovaná dohoda, že dodržíme závazky, ale není podepsaná smlouva. Také jej překvapilo, že celou dohodu SZIF uzavírá formou správního rozhodnutí. Jak je naformulovaný pětiletý závazek , v kterém sedlák musí

dodržovat, ale není napsáno co. Odkazy si musí hledat na internetu nebo v novelizaci. To je velmi chabá argumentace.

Prostřednictvím senátor Štětiny jsme podali interpelaci na MZe a běží lhůta.

10. Jak se tomu dalo předejít? Pomáháte jako odborníci při sestavování dotačních podmínek?

Neustále. Byl jsem zařazen do dvou vědeckých výzkumů : přes nadační fond GEF zřízený UNESCEM a spravovaný Nadačním fondem pro ekologické zemědělství agenturu a Věda a výzkum pro MŽP. Strádáme důkazy o tom, co dělají různé typy dotací a opatření na údržbu krajiny, zachováním diverzity atd. Dávali jsme v této souvislosti podněty na MZe - ing. Landovi, náměstkovi HRDP který byl členem projektového týmu. Upozorňovali jsme na to, že systém má rezervy. Chyběla ochota úředníků naše podněty zapracovat.

Komentář [B25]: přes nadační fond GEF zřízený UNESCEM a spravovaný Nadačním fondem pro ekologické zemědělství

11. Jaké jsou vaše zkušenosti s komunikací s MZe, SZIF a autory Programu rozvoje venkova?

Nekomunikují ani s nevládními organizacemi ani s Agenturou ochrany přírody nebo MŽP a dělají dál věci, které se dělají. Máme zápisy z pracovních schůzek. Například jsme předkládali přepočty na čistý dusík v půdě na které se chovají ovce. Stávající pravidla jsou nesmyslná a odrazují mnoho drobných chovatelů, které nutí vyplňovat troje různé soustavy tabulek, s nimiž si neví rady ani odborník. Přitom pro velké podniky existují softwary, které jim okamžitě avizují, že tabulkově při jejich počtu zvířat už překračují povolené množství dusíku v půdě. Oni jen tu tabulku upraví a projdou. Přestože zemědělský dotační systém je dělaný pro rodinné farmy, u nás umí podporovat jen ty velké, jejichž vzniku měl právě dotacemi předejít. A ty nám pak vytvoří na venkově takové konkurenční prostředí, že v něm nemůžeme přežít. Je to absurdní systém a pokud mluvíme o zneužití, pak je zneužitý komplet celý Program rozvoje venkova.

9. Myslíte si, že zneužívání dotace na sady je jediné zneužití zemědělských dotací, ke kterému dochází?

Právě že těch pár stovek hektarů sadů které u nás existují je z hlediska objemu vyplacených dotací směšných ve srovnání se zneužíváním dotací například na TTP, které je u nás zaregistrováno téměř 400 tisíc hektarů. Je to

celorepublikový problém - například zde za kopcem - bývalé JZD Štítná, dnes Javorník CZ - na 4 hektary pastvy loni dobytek ani nevyhnali, v září na podzim to posekli, trávu nechali v pokosech, porušili podmínky, dotace dostávají dál. Když na to někdo upozorní, platební agentura a MZe vytáhne tabulky: kolik loni zkontrolovali krav a kolik firem, kolik pochybení: Odpovědí všechno, na co se jich nikdo neptal, jen k podstatě věci a konkrétnímu případu neřeknou nic. Programu rozvoje venkova, je o krajině, zvířatech, nás lidech a jídle - to se z něj nějak vytratilo. Nikoho ze zodpovědných nezajímá reálných stav v terénu.

Související rozhovory:

Kozí farmy rodiny Dobrovolných, Dobruška, farma roku, bioprodukt roku:

„Mladý člověk, který chce začít pracovat v zemědělství, ho první roky musí dělat při práci. Teprve řekněme po pěti letech může skutečně začít.“

Farma rodiny Abrlovy, byliny a víno, Pavlov:

„Do investičních dotačních programů rozvoje venkova se nevejdeme, přestože ekologicky hospodaříme 15 let, podmínky nesplňujeme nebo jsou pro nás nevýhodné. Dotace na plochu, u nás na byliny, vůbec nečerpáme, protože byl titul vydán s chybou.“

Josef Šourek, mléčná farma v Plavech u Tanvaldu, titul ekofarma roku, bioprodukt roku:

„Právě řešíme chybu MZe v titulu Předčasný odchod do důchodu. Na mého syna, kterému jsem předal farmu se všemi závazky a povinnostmi, nepřešlo předkupní právo na nákup pozemků, které má farma v pronájmu již více než 10 let. PF Liberec v těchto dnech vypsál na naše pozemky dražby a my nevíme, zda je vůbec dostaneme. Volal jsem na MZe, ale tam mi řekli, že tím, jak padla vláda, MZe již do sněmovny tento opomenutý dodatek neprotlačí. Šéf PF Praha je ve funkci dva měsíce a řekl mi, že neví o co jde. Tato stálá fluktuace na úřednických místech nás postihuje obslášť v systému, který je plný chyb a kde se každý nový úředník vymlouvá, že na ně může jeho předchůdce, který tou dobou sedí na jiném ministerstvu.“

Jarmila Abrlová a Zdeněk Miklas:

J.A.: „Ke skutečně masovému zneužívání dotací dochází na TTP. Tam jsou případy stovek kusů utýraného dobytka, ničené krajiny a bohužel tito lidé nám kazí jméno.“

Z.M.: "dotace na travní porosty jdou proti proklamaci Programu rozvoje venkova, která se opírá o tradiční postupy, druhovou pestrost, údržbu krajiny. Místo toho počítá dotace z újmy na výnosech. Ti, kteří se o krajinu skutečně starají, nedostanou za svou práci zapláceno jako ti, kteří si udělali chytré tabulky na domnělé újmy z výnosu, který však nikdo nekontroluje. Zemědělské dotace jsou záležitostí lobystických skupin".